

Namnpolicy – principer för namngivning i Upplands-Bro kommun

Diarienummer TN 17/0272, KS 20/0373

Beslutad av Tekniska nämnden den 28 oktober 2019, § 84

Beslutad av Kommunfullmäktige den 30 september 2020, § 126

Innehåll

1	Inledning	3
2	Ortnamnsverksamhet.....	3
2.1	Kommunal ortnamnsverksamhet	3
2.2	Lagar och rekommendationer	3
2.2.1	Kulturmiljölag (1988:850).....	4
2.2.2	Lantmäteriets skriftserie ”Ortnamn och namnvård”	4
2.2.3	Standard och handbok för belägenhetsadress	4
2.3	Samordnande myndigheter och institutioner	5
3	Principer för namngivning	5

1 Inledning

Sveriges kommuner har i praktiken ett omfattande ansvar för namngivning och namnvård. Det handlar till exempel om namn på kommunala byggnader, vägar, torg, parker, verksamhetslokaler, trakter och anläggningar.

Namnpolicyn beskriver de ramverk och grundprinciper som gäller för namnsättning och namnvård samt hur Upplands-Bro kommun ska förhålla sig till dessa.

2 Ortnamnsverksamhet

Ortnamn som begrepp är ett samlingsord för alla geografiska namn och omfattar såväl namn på gårdar, byar, kommuner, län och landskap som gator och kvarter, broar, parker, torg och trafikleder.

2.1 Kommunal ortnamnsverksamhet

Sveriges kommuner har i praktiken ett omfattande ansvar för namngivning och namnvård, även om detta inte är lagreglerat, förutom vad gäller belägenhetsadress och traktnamn. Lagen (2006:378) om lägenhetsregister anger att ”för varje entré skall kommunen fastställa en belägenhetsadress”. För att kunna fastställa en belägenhetsadress måste det finnas ett vägnamn eller ett byadress-/gårdsadressnamn. Lagen (2000:224) om fastighetsregister anger att ”ett registerområde skall delas in i trakter /.../ och skall ges ett namn”.

Kommunerna har ett ansvar gentemot sina invånare, bland annat vad gäller räddningstjänst. Det medför att namngivning av även enskilda vägar får anses utgöra en kommunal angelägenhet.¹

Offentlig namngivning verkställs även av Lantmäteriet (namn på allmänna kartor, traktnamn i fastighetsregistret mm), Transportstyrelsen (större trafikplatser, vägskytning, järnvägsstationer mm), Länsstyrelsen (natur- och kulturresevat), Svenska kyrkan (stift, församlingar, kyrkliga byggnader) m. fl.

2.2 Lagar och rekommendationer

Det finns ett antal lagar och rekommendationer som ska tas hänsyn till vid namngivning i Upplands-Bro kommun.

¹ För förtydligande, se Regeringsrättens dom från 2002-03-25 målnummer 4309-98.

2.2.1 Kulturmiljölagen (1988:850)

I kulturmiljölagen (SFS 1988:950 med ändring enligt SFS 2013:548) finns en hänsynsparagraf med föreskrifter om att tillämpa god ortnamnsd:

4 § Vid statlig och kommunal verksamhet ska god ortnamnsd iakttas. Det innebär att

- hävdvunna ortnamn inte ändras utan starka skäl,*
- ortnamn i övrigt stavas enligt vedertagna regler för språkriktighet, om inte hävdvunna stavningsformer talar för annat,*
- påverkan på hävdvunna namn beaktas vid nybildning av ortnamn, och*
- namn på svenska, samiska, finska och meänkieli så långt möjligt används samtidigt på kartor samt vid skyltning och övrig utmärkning i flerspråkiga områden.*

Namn som godkänts av Lantmäteriet ska i statlig och kommunal verksamhet användas i sin godkända form.

2.2.2 Lantmäteriets skriftserie "Ortnamn och namnvård"

I Kulturarvsutredningens betänkande (SOU 1996:128) föreslogs att Ortnamnsrådet tillsammans med Lantmäteriverket borde tolka och föra ut begreppet "god ortnamnsd", sprida kunskap och information om ortnamnsvårdens principer samt ge hänsynsparagrafen genomslagskraft. Denna skrift är Ortnamnsrådets svar på detta uppdrag. Därför bör Upplands-Bro kommun ta hänsyn till skriftens rekommendationer.

Särskilt i skrift nummer 6 "God ortnamnsd" (Lantmäterirapport 2016:9) lyfts Unescos konvention om trygghet av det immateriella kulturarvet som ratificerades av Sverige 2011. Där lyfts ortnamn fram som en viktig del av det historiska och kulturella arvet. En av utgångspunkterna för att implementera konventionen var att kommersiella krafter inte får hota eller förvanska det immateriella kulturarvet.

2.2.3 Standard och handbok för belägenhetsadress

Vägnamn och bynamn (så kallade adressområde) och gårdsnamn (så kallade adressområde), ligger till grund för belägenhetsadresser och ska därför följa och ta hänsyn till Svenska Standarden SS 63 70 03:2015 Belägenhetsadresser samt Lantmäteriets handbok Belägenhetsadress.

Standarden och handboken tar upp råd och rekommendationer för hur adresser bör utformas. Huvudsyftet är att adresserna ska få en lämplig uppbyggnad och utformning där adresserna är enkla att skylta och sätta utifrån "hitta rätt-aspekten".

2.3 Samordnande myndigheter och institutioner

Det finns ett antal samordnande och kunniga ortnamnsmyndigheter. Dessa bör rådfrågas vid frågor och oklarheter kring namnvårdsfrågor.

- **Lantmäteriet**
Lantmäteriet har av regeringen utsetts till nationell samordnande ortnamnsmyndighet och har till uppgift att fastställa ortnamnen i fastighetsregistret. Lantmäteriet samordnar även den statliga ortnamnsverksamheten och ger råd och stöd inom ortnamnsområdet.
- **Ortnamnsrådet**
Ortnamnsrådet är ett samarbetsorgan för myndigheter och organisationer och består av representanter från Lantmäteriet, Institutet för språk och folkminnen, Riksantikvarieämbetet, Sametinget, Sveriges kommuner och landsting, Trafikverket och universiteten. Dess huvudsakliga uppgift är att bevaka intressen inom ortnamnsvården och att tillsammans med Lantmäteriet utveckla principer och formulera mål för en god ortnamnspolitik. Ortnamnsrådet har även en rådgivande och vägledande funktion. Ortnamnsrådet kan för namngivande myndigheter och kommuner framföra synpunkter och vägledning i ärenden av principiell vikt. Ortnamnsrådet ger ut skriftserien *Ortnamn och namnvård*.
- **Institutet för språk och folkminnen**
Institutet för språk och folkminnen är en myndighet som arbetar med att öka, sprida och levandegöra bland annat språk, namn (ortnamn och personnamn) och andra immateriella kulturarv i Sverige samt ge råd i språkfrågor. Institutet arbetar bland annat med språkvård och språkpolitik samt följer svenskans och minoritetsspråkens utveckling i Sverige.
- **Riksantikvarieämbetet**
Riksantikvarieämbetet arbetar på det nationella planet med att bevara, använda och utveckla kulturarvet. Detta gäller även det immateriella kulturarvet dit ortnamnen tillhör. Riksantikvarieämbetet är remissinstans när det gäller traktnamn i fastighetsregistret som beslutas av Lantmäteriet.

3 Principer för namngivning

Följande principer ska följas vid namngivning i Upplands-Bro kommun:

- I Upplands-Bro kommun är principen att utgå från kommunens kulturhistoriska miljöer en ledstjärna i namnsättningsarbetet.
- Varje namnförslag skall prövas mot lagtexten i § 4 kulturmiljölagen för att se om det uppfyller lagens krav på god ortnamnsred. Förekomst av

hävduvunna ortnamn ska inventeras tidigt i processen och hänsyn till dessa blir vägledande i namnsättningen.

- Namn som godkänts av Lantmäteriet ska utgöra rättesnören för den kommunala namnsättningen då dessa är namn- och språkvetenskapligt granskade.
- Memorialnamn är namn som givits till minne av en ofta allmänt känd person. Vid förslag till memorialnamn ska lämplighet i förhållande till språkregler beaktas. Upplands-Bro kommun ska följa Ortnamnsrådets rekommendation om att inte skapa memorialnamn efter levande personer samt att det ska ha gått minst 5 år sedan personen avlidit. Närmast anhöriga (här avses eventuella barn, syskon och föräldrar) till personen ska om möjligt kontaktas innan beslut.
- Namnet ska:
 - vara lätt att uttala, uppfatta och minnas
 - vara lätt att skriva
 - inte kunna förväxlas med andra namn och helst vara unikt i området som utgörs av de närmast kringliggande kommunerna
 - inte inbjuda till löje eller ge anledning till mindre behagliga associationer
 - vara språkriktigt och följa svenska skrivregler
 - helst vara lokalisering i sig själv
- Vid namngivning ska jämställdhet och jämlikhet beaktas. Till exempel ska fördelningen mellan manligt/kvinnligt vara jämn när könskodade namn, ord, yrken etc används.
- Vid namngivning, speciellt vid användning av kategorinamn, bör dessa knyta an till företeelser som har funnits och/eller finns i området.
- Upplands-Bro kommun ska följa Ortnamnsrådets rekommendationer om att avstå bruk av kommersiella/säljande namn, exempelvis:
 - företagsnamn,
 - namn på engelska,
 - namn med efterled som -strand, -park, -staden, -gård,
 - nobiliserande namntillägg som till exempel gård, herrgård, slott, säteri, hov/hof.

Dessa rekommendationer innebär även att kommunen inte ska redovisa icke fastställda kommersiella eller trendiga namn i kommunala handlingar eller på allmänna och kommunala kartor.

- Arbetsnamn på till exempel planuppdrag och nybyggnadsprojekt, ska tas fram i samråd med namnberedningsgruppen, för att säkerställa att principerna för namnsättning följs.

- I tillämpningen av begreppet hävd ska längre tidsperspektiv och användning hos en större krets namnbrukare eftersträvas. Namnet ska ha en officiell och enhetlig form och stavning som är både historiskt förankrad och anpassad till allmänt svenskt språkbruk i övrigt.